

ΠΑΝΩ ΣΕ ΜΙΑ ΞΕΝΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ

Καθώς αναφέραμε στο προηγούμενο τεύχος, ο κ. Jean Sebastien έδημοσίεψε στο «Magazine Egyptien» τής 4|12|1926 ένα ώραϊο άρθρο για τόν Καβάφη.

Ο κ. Sebastien είναι από τούς έπιφανέστερους γαλλόφωνους λογίους τής Αιγύπτου και εκτιμάται ειλικρινά για τις γερές φιλολογικές του γνώσεις. Από καιρό συνεργάζεται στα καλλίτερα έγχώρια περιοδικά και σέ διάφορα σπουδαία ευρωπαϊκά, ιδίως στή «Revue Romande» τής Λωζάννης και στή «Revue des Idées» τών Παρισίων και τής Γενεύης.

Ο κ. Sebastien αρχίζει τό άρθρο του μέ τά έξής αξιοσημείωτα λόγια:

«Ο Καβάφης υπέφερε από τό άδιαπέραστο μεσότοιχο πού ή γλώσσα παρεμβάλλει μεταξύ τής έλληνικής, παραγωγής και τού μεγάλου κοινού. Όστόσο τό όνομά του διέσχισε τά γλωσσικά σύνορα άπ' άρχετá χρόνια. Θυμάμαι νάχω διαβάσει άλλοτε στο «Mercure de France» μιá ένθουσιαστική μελέτη τού Philéas Lebesgue, άφιερωμένη στόν ποιητή τής «Πόλης» και τής «Ίθάκης». Οί κ.κ. Forster, Dietrich έχουν έπίσης μελετήσει πολύ τό έργο του, τά «Annales» τόν παρουσίασαν στους άναγνώστες τους και ό Yvan Goll στήν «Άνθολογία τής παγκόσμιας ποίησης» έδιάλεξε τόν Καβάφη ώς τόν πιό χαρακτηριστικό αντιρόσωπο τής σημερινής ποιητικής Ελλάδος.

«Ο Καβάφης, είναι αλήθεια, άν δέν εκτιμάται, όπως δίκαια τό αξίζει, παρά από μιá τάξη εκλεκτών, αυτό τό όφείλει κατά μέγα μέρος στο τρόπο τής ζωής πού έχει εκλέξει».

Σέ πολλές περιστάσεις, προσθέτει ό κ. Sebastien, λίγη δεξιότης εκ μέρος τού Καβάφη, μιá έπίκαιρη χειρονομία του θά άρχούσαν νά τόν επιβάλλουν ολοκληρωτικά. Πάντα άρονήθηκε.

Η παρατήρηση αυτή τού κ. Sebastien είναι όρθή. Ο Καβάφης δέν έκαμε τίποτε, ή μάλλον δέν θέλησε τίποτε

νά κάμει γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ὅπως πολλοὶ ἄλλοι... Μακρὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, μὲ ἀνέκδοτο τὸ ἔργο του, ἀφοσιωμένος στὰ βιβλία του καὶ βυθισμένος ὀλότελα μὲς στοὺς δικούς του ἐσώκοσμούς, ὁ Καβάφης — ἀληθινὰ μεγάλος καλλιτέχνης — εἶχε ἐμπιστοσύνη στὸ ἔργο του, μὰ προπάντα τὸ ἀγαποῦσε.

Ὁ Καβάφης δὲν γεννήθηκε πλούσιος· ἐπάλαιψε στὴ ζωὴ του τὰ ποιήματά του ὅμως τὰ χάριζε καὶ τὰ χαρίζει ἀκόμα στοὺς φίλους του, τελευταίως δὲ παραμέλησε ἐπιφελεῖς προτάσεις ἀπὸ σημαίνοντα ἐκδοτικὸ οἶκο τοῦ Λονδίνου γιὰ νὰ ἐκδώσει τὸ ἔργο του μεταφρασμένο στὴν ἀγγλική. Ὁ Καβάφης ἔγινε γνωστὸς στὸν διανοούμενο ἐλληνικὸ κόσμο ἀπὸ τὰ διάφορα περιοδικὰ πού δημοσιεύανε τὰ ποιήματά του δοσμένα σ' αὐτὰ ἀπὸ διαφόρους φίλους του. Στὴν ἀρχὴ δυσκολονόητος· ἀργότερα ἐνθουσιάζε· σήμερα πιά ἔχει ἐπιβληθεῖ ὡς ὁ μεγαλείτερος νεοέλλη ποιητής.

Ὅχι ὁ Καβάφης δὲν εἶναι συνηθισμένος, δὲν εἶναι ἐπαγγελματίας ποιητής. Ἡ ποίησή του ἔχει τὴν ἰδιαιτέρη κείνη σφραγίδα πού μόνον ἕνας Δάντης ἢ ἕνας Γκαίτε παρουσιάσανε — σὲ ἄλλους καιροὺς, μὲ ἄλλες τάσεις. Καὶ σ' αὐτὸ ἔχουμε ἀκλόνητη πεποιθὴση πὼς θὰ συμφωνήσουν οἱ μεταγενέστεροι κριτικοί.

Σὰς ἔταχε ἡ εὐκαιρία, λέγει παρακάτω ὁ κ. Sebastien, νὰ πλησιάσετε τὸν Καβάφη ἔστω γιὰ μιὰ φορά, δὲν θὰ ξεχάσετε ποτὲ τὸ παρουσιαστικὸ του τὸ ἐλαφρῶς ὀφθαιμικὸ, τὴ τραγουδιστὴ φωνή του, τὰ μετρημένα καὶ ἀκριβῆ λόγια του, τὰ μεγάλα ματογυάλια του, καὶ τὰ μάτια του πού δυὸ βαρεῖα βλέφαρα σκεπάζουν· σὰ νὰ θένε κυλλίτερα νὰ προστατέψουν τὸ ἐσωτερικὸ ὄνειροπόλημά τους. Τοῦ μιλᾶτε, ὁ Καβάφης σὰς ἀκούει καὶ ξαφνικὰ τὰ χαμηλωμένα μάτια του ἀτενίζουν τὸν συνομιλητὴ του, ἐκτοξεύουν ἕνα βλέμμα πού σὰς διαπερνᾶ, σὰς ἐξετάζει γεμάτο εὐφύια καὶ εἰρωνία μαζί...

Ὁ κ. Sebastien δὲν ἔχει ἄδικο. Ἡ εἰκόνα πού μᾶς δίνει εἶναι πιστή, εἶναι ἡ ἴδια κείνη εἰκόνα πού φανερόνεται μπροστά μας ὅταν διαβάζουμε στίχους τοῦ Καβάφης. Τοῦ ἀνήσυχου καὶ στοχαστικοῦ Καβάφης πού κάθε ἐναλλαγὴ τοῦ προσώπου του, ἢ κάθε ἀπόχρωση τῆς φωνῆς

του σημαίνει κ' ἓνα καινούριο συλλογισμό καὶ μιὰ παραπάνω σκέψη μὲς στὸ μυαλό του.

Ἡ μόρφωση τοῦ Καβάφη, παρατηρεῖ ὁ κ. Sebastien, δίνει καὶ στὰ ἐλάχιστα λόγια του ἓνα γούστο κ' ἓνα τόνο ἰδιαιτέρο. Ὁλόκληρη παράδοση διαλεκτικῆς, ἀνθρώπου τερπομένου στοὺς ἀφορισμοὺς καὶ τὴ λεπτὴ λογικὴ, Ἕλληνας εὐαίσθητου στὶς ὥραιες καὶ ἔξυπνες ἀναπτύξεις ξαναζεῖ στὰ λόγια του, κι ὅταν ὁ ποιητὴς, ποὺ συνήθως εἶναι ἐπιφυλακτικὸς καὶ θεληματικὰ σιωπηλός, ἀφήνεται στὴ φυσικὴ του διάθεση, ἂν καὶ τοῦ ἀρέσει νὰ ἰσχυρίζεται πὼς ἀπὸ τίς ξένες γλῶσσες δὲν γνωρίζει νὰ χειριστεῖ τὴ γαλλικὴ γλῶσσα τόσο καλὰ ὅσο τὴν ἀγγλική, εἶναι ἀπόλαυση νὰ τὸν ἀκοῦτε νὰ ὑπερνικᾷ τίς δυσκολίες τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ καὶ νὰ ἐκθέτει ἰδέες καὶ παραδοξολογίες σοφὰ σκαλισμένες σ' ἓνα κρύσταλλο δίχως ἐλάττωμα.

Γιὰ τὸν Καβάφη, λέγει ὁ κ. Sebastien, τὸ παρελθὸν δὲν εἶναι πρόφαση ρητορείας. Τοῦ παρέχει σύμβολα ποὺ τοῦ ἐπιτρέπουνε νὰ μιᾷ γι' αὐτὸν τὸν ἴδιο, νὰ μᾶς μεταδίνει μιὰ συγκίνηση, μιὰ νοσταλγία, μιὰ ἐπιθυμία χωρὶς νὰ καταφεύγει στὴν ἄμεση μορφή, διατηρῶντας στὴ φαντασία τὴ δύναμη τῆς ὑποβολῆς καὶ τῆς γοητείας. Δημιουργὸς μοναχικὸς, μὲς στὸ σεμνὸ του δωμάτιο, ὁ ποιητὴς ξαναζεῖ καὶ ἀναπλάττει τίς πολιτείες καὶ τοὺς αὐτοκράτορες. Ἐμβαθύνει στὶς πιὸ μυστικὲς αἰτίες, τὰ ἐλατήρια τὰ πιὸ κρυφὰ καὶ ἀνασταίνοντας τίς σκιές, τίς ἀποσπᾷ ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν, μὲς ἀπὸ τὸ βάθος τῆς νύχτας, τοῦ διαστήματος καὶ τοῦ χρόνου...

Καὶ πράγματι ἀπὸ τοὺς μακρυνοὺς αὐτοὺς περιπάτους του μὲς στοὺς αἰῶνες, ὁ Καβάφης δὲν κάμει ἄλλο παρὰ νὰ μᾶς παρουσιάζει στὰ ἱστορικά του ποιήματα — μὲ πόνο καὶ φρίκη — τὴν πιὸ τραγικὴ ἀνατομὴ τῆς ἀνθρώπινης ψυχοσύνθεσης!

Α. Γ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ